

BARÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:		Felelős szerkesztő	MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Egész évre. 12 K. Félévre	6 K	Dr. BISCHITZ BÉLA	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Negyedévre	3 K	Főmunkatárs:	Budapest, VIII., Kender-utca 6. szám.
Hirdetések díjszabás szerint.		CSORBITS LÁSZLÓ	TELEFON-SZÁM: 108-00.

Tartalomjegyzék.

Cikkek: A Máv. szénszükséglete. — A selmecbányai főiskola. — Bányaszerencsétlenségek (dr. Lóczy Lajos és Böckh János nyilatkozatai). — Horvát szénbányászat. Irta: Csorbits László bányaingázgató. — A sípistéri bányanüvek Bosznia-Hercegovinában. — Bányászati hírek. — A külföldi hírek közt: A német szénszindikátus és a szénárak. — Tudnivalók. — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos rész. — Hirdetések.

A Máv. szénszükséglete.

A hazai szénbányák ismét meglepetésekre lehetnek előkészülve. Erre vall legalább egy félhivatalos közlemény, ami pár nappal ezelőtt a napilapokban jelent meg. Ez a közlemény jóelőre beharangoz a döntésnek, nekünk pedig kötelességünk, hogy erre a beharangozásra megadjuk a visszhangot.

A közlemény azzal kezdi, hogy a Máv. igazgatósága immár elkészült a múlt hó 23-án tartott versenytárgyalás alkalmával beadott ajánlatok feldolgozásával és megdicsérvén magát, hogy ezt a nagy munkát ily aránylag rövid idő alatt befejezte, így folytatja:

„Az ajánlatok feldolgozásánál az a törekvés volt irányadó, hogy a hazai szénbányákból mindazon szénmennyiségek megrendeltessenek, amelyek *minőségileg* a Máv. céljaira *egyáltalában* tekintetbe jöhetnek.“

Álljunk meg legelőször is ennél a passzusnál. A mi nézetünk szerint — és ezt a mi szerény nézetünket a közszállításokról intézkedő törvény is támogatja — nem elég, hogy a Máv.-nál mily „törekvés“ nyilvánul, hanem igenis a Máv.-nak „kötelessége“ szénszükségletét legelső sorban a hazai szénbányákból fedezni! Volt idő, amikor a Máv. ennek a kötelességének — saját jól felfogott érdekében — teljesen eleget tett. Igenis, saját jól felfogott érdekében! Mert minél in-

kább abba a helyzetbe hozta a Máv. a hazai szénbányákat, hogy nagyobb és nagyobb mérvű termelésre rendezkedhettek be, annál nagyobb mérvben hozzájárult általában az ipar fellendüléséhez és ezzel saját forgalma emelkedéséhez. Ma ezen okszerű „törekvés“ helyébe a rideg fiskalizmus lépett. A számon nyargalászó, de határozottan önámítással járó fiskalizmus. A „minőség“, ez a jobb sorsra méltó frázis az, ami oly jó tág köpeny arra, hogy a Máv. mai szénpolitikáját takarja. Ez a szénpolitika pedig — fájdalom — immár nem mindig van összhangzásban a hazai szénbányászat érdekével. Épen a Máv.-nak és első sorban a Máv.-nak sohasem volna szabad szem elől tévesztenie, hogy amidőn a hazai szénbányák szénszállításra ajánlatot tesznek, nemcsak mint természetszerűleg haszonra dolgozó közkereseti társaságok, hanem azon minőségükben is, hogy *ők képezik a hazai gyáripar fejlődhetésének alapját*, jelennek meg. Ez pedig igen erős figyelmet érdemel.

* * *

A közlemény folytatólag a következőket mondja:

„A mostani ajánlatok között feltűnő sok ajánlat volt alsóbbrendű szénre. Egész sorozata oly magyar szénbányáknak, amelyek csak könnyű lignit-szenet termelnek, megpróbálkozott, hogy a Máv. szénszükséglete fedezésénél, ha csak részben is, tekintetbe vételessék. Amde tapasztalat szerint a könnyű szének gőzmozdonyok céljaira épen nem, vagy csakis elenyésző csekély mérvben használhatók.“

Nem is várhattunk egyebet a Máv. től. Nem igaz ugyan azon érvelés, hogy „tapasztalat“ szerint a könnyű szének gőzmozdonyok céljaira nem alkalmasak. Mert épen a „tapasztalat“ igazolja azt, hogy pl. Ausztriában vagy Németországban a könnyű szénnek erre a célra igenis alkalmasak és nagy

mérvben használatnak. Az igaz, hogy az osztrák és német vasutak nem állanak azon a technikai magaslaton mint a Máv., hogy még az állomások tolatási szolgálatait is angol szénrel végezzék.

Valahányszor szóba kerül a könnyű magyar szén használata, minden alkalomra más és más kifogásokkal hozakodik elő a Máv. Most a „tapasztalat“ az indok a könnyű szén ellen, a multkor a kazánok rozoga állapota nem engedte ennek a szénnek használatát, majd az a körülmény, hogy a Máv. kazánjai nincsenek ily szénre berendezve. Csodálatos! De azért még nem is oly rég azt olvastuk, hogy a Máv. kísérleteket tesz a nafta-tüzeléssel. (!) Vajjon erre a tüzelésre talán be vannak rendezve a Máv. mozdonyai? De mi csoda közgazdasági vakságra vall, hogy ez a tüzelési kísérlet még csak szóba is jöhet? Ész és számítás nélküli utánczás ez, nem tudva azt, hogy ott, ahol ma nafta-tüzelés van, vagy ahol komolyan foglalkoznak vele, ott e nyerstermény is termeltek. A hazai szénbányászat nevében a leghatározottabban tiltakozunk még a kísérletezés ellen is, ami ép oly oktalan, mint teljesen céltévesztett. De ha a Máv.-nak oly könnyű pénze van oly tüzelési kísérletekre, amelyekre mozdonyai épen nincsenek berendezve, miért zárkózik el a könnyű széntől, amelyre a gőzkazánjai talán mégis csak inkább be vannak rendezve, amely szénnek a „tapasztalat“, a máshol szerzett teljesen megbízható tapasztalat szerint, ha már egyébre nem is, de tehervontatási és tolatási szolgálatokra igenis abszolúte alkalmasak, — főleg ott, ahol ilyen célokra nem használnak angol szenet. És mi újból és újból hangsúlyozzuk, hogy a Máv.-nak határozottan kötelessége ezeket a szeneket igénybe venni! A közlemény szerint egész sorozata az ily szeneket termelő hazai bányáknak jelentkező szállításért. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy egész sorozata ily szénbányáknak van üzemben és hogy itt tehát egy oly nagy fontosságú közgazdasági ág életképessé tételéről van szó, a melyen oly semmitmondó, alaptalan indokolással átsiklani nem szabad! A Máv.-nak állásfoglalása a hazai könnyű szén ellen első sorban a kényelmeskedésre, továbbá a tájékozatlan vaskalaposságra vezethető vissza, ilyes indokok azonban nem lehetnek elég erősek arra, hogy a hazai szénbányászat egyik számottevő ágazatát elnyomják.

* * *

A közlemény végpassusa a következőleg szól:

„A belföldön olcsón be nem szerezhető hiányzó szénmennyiség első sorban az osztrák- és porosz-sziléziai bányákban, részben pedig Angliában fog beszereztetni.“

Tehát csak akkor itthon, ha „olcsón“ Semmi kifogást sem lehet az ellen emelni, ha a Máv. oly olcsón, amint csak lehet, igyekszik szén szükségleteit fedezni. De az mégis kissé különös és majdnem azt mernők mondani, fenyegetésszámba megy, hogy ha a magyar bányák nem adják a szenet „olcsón“, ez esetben a Máv. külföldi szenet vásárol. Az olcsóság fogalma különben is nagyon relatív, de a jelen esetben igazán szeretnénk egy teljesen megbízható, összehasonlító számítást látni. Szeretnők pl. összehasonlítani a magyar és angol szén beszerzési költségeinek arányszámait. Szeretnők különösen tudni, hogy az oly „olcsón“ beszerzett és Fiumében hajóban átvett angol szén mibe kerül a Máv.-nak pl. Budapestre szállítva. Majd akkor beszélhetnénk a magyar szénbányák jogos árköveteléseiről. De mi egyáltalában nem értjük, hogy mi szükség van még mindig angol szénre? Két éve a munkáshiány és forgalmi zavarok következtében támadt szénhiány kényszerítette a Máv.-ot arra, hogy szenet ott szerezzen be, a hol kap és így szerzett be angol szenet is. De ma nemcsak teljesen normális állapotok vannak, hanem a hazai szénbányák termelő képessége — mint ezt már nem egy ízben kimutattuk — igen jelentékeny mérvben fokozódott. Ép úgy tehát, mint a hogyan három évvel ezelőtt nem kellett angol szenet beszerezni, annál kevésbé kell ma. És vajon mégis miért szereztetik be?

*

Mi a tények alapján habozás nélkül azt valljuk, hogy a Máv. szénpolitikája nem áll összhangzásban a hazai szénbányászatnak országos jelentőségű közgazdasági érdekeivel. Hogy mily nagy jelentőségűek azok az általános gazdasági érdekek, a melyek a hazai szénbányászat fejlesztéséhez és felvirágzásához fűzvék, azt nem szükséges bővebben kifejtenünk. Ha ezt a Máv. igazgatósága nem tudja, mélyen sajnáljuk. De vigasztalódunk azzal, hogy ezt annál jobban tudják azok, a kik végérvényesen döntenek a Máv. szén szükséglete kérdésében. És mi bizunk abban, hogy e helyütt a hazai szénbányák érdekei teljes mérvben megóvatnak.

A selmebányai főiskola.

Bányászati életünk azon kitűnőségétől, aki lapunk múlt évi 41-ik számában oly döntő érvekkel szólalt fel az iránt, hogy a selmei főiskola Budapestre helyeztessék, vesszük a következő sorokat:

Különös lélektani jelenség az minálunk, hogy bármily jó legyen is valamely ügy, megrontatik a személyeskedés által. Ime, abban a lényeges kérdésben, hogy a bányászati főiskola, az ezen intézménnyel kapcsolatos nagy cél érdekében. az ország fővárosába helyezendő, a számottevő szakemberek legnagyobb része egyetért. Egyetért azon okból, mert tárgyilagosan gondolkozva és ítélve, belátja, hogy Selmebánya ma már nem lehet megfelelő helye ezen fontos közgazdasági hivatással bíró intézménynek és tudja, hogy mindazon segéd-eszközök hiányában, amiket csakis az ország központja nyújthat, a főiskola nemcsak hogy nem fejlődhetik, hanem sajnos, hanyatlík. De az, aki elfogulatlanul, tiszta tárgyilagossággal bírál, távolról sem a tanári kart fogja felelőssé tenni a főiskola hanyatlásáért. Sőt ellenkezőleg. *A legnagyobb elismeréssel kell adóznia a tanári karnak*, hogy ily nehéz viszonyok között, mindazon segéd-eszközök hiányában, amelyek ma, a technikai haladás oly magas színvonalát tekintve, szinte nélkülözhetetlenek, a mai eredményeket képes elérni. Az én ítélőképességemet mellék- és kültekintetek nem zavarják és innen ered hálás elismerésem a tanári kar iránt.

Előre kellett ezt bocsájtanom, amíddön foglalkozom a „Bányászati és Kohászati Lapok“ ez idei első számában „A selmebányai főiskola“ cím alatt megjelent cikkel. *Vasvári* követi *Molnár* példáját; ő sem beszél az intézmény bajairól, mert ezen bajokért nem lehet a tanári kart felelőssé tenni, hanem támadja a tanári kart olyasmikért, amik semmi összefüggésben sincsenek a főiskola intézményével. Így aztán könnyen érthető azon kijelentése, „hogy, nem épen a cikk tartalma a lényeges, hanem maga a megjelenés ténye“, vagyis cikkíró szavait úgy adva, amint ő maga is értelmezi, a földolog; a támadás.

A főiskola hanyatlása, a főiskola jó hírnevének porba hullása: ezek a bűnök terhelik Vasvári szerint a tanári kar lelkét és mindjárt le is szögezi azokat a „nagyon kirívó, elszomorító tényeket“, amelyek e bűnöket előidézik. Mik ezek a tények? a) A főiskola tanári kara nem fejt ki irodalmi működést és mindjárt a hozzá méltó tárgyilagossággal hozzá is teszi, hogy ez nem sajnálni való dolog, mert a tanári kar „irodalmi működése“ ugy sem ér semmit. b) A tanári kar nem vesz részt a „Bányászati és Kohászati Egyesület“ életében. c) Nem

tudja, hogy a professzor urak dolgoznak-e a laboratóriumaikban és ha igen, miféle problémákon? d) A vaskohászati encyklopédiát a kémiai tanszék adjunktusa adja elő. És ezzel Vasvári ur — mint ő maga mondja — be is fejezi sorait. Én is befejeztem, mert itt igazán nincs több mondani való. Aki ily tények alapján azt meri mondani, hogy a főiskola tanári kara oka annak, hogy a főiskola hanyatlík, hogy a főiskola jó hírneve porba hull, az maga mondta ki az ítéletet önmaga felett.

Bányaszerencsétlenségek.

Az elmúlt hét ismét gyászos nyomot hagyott a hazai bányászat történetében. Két borzalmas bányakatasztrófa következett be gyors egymásutánban, amelyhez fogható Magyarország bányászvilágára eddig alig sujtott le. Az emberi száanalom az, amely első sorban nyilvánul meg a szerencsétlenül járt bányászok iránt, akik leszállottak a föld gyomrába, a fekete köszén világába, rákényszeríteni a földet, hogy kiadja méhéből az emberiség továbbfejlődéséhez szükséges kincseket. A Végzet ellenük volt és a föld borzasztó bosszút állott. Elpusztította a szerencsétleneket, akik pedig az egész emberiség érdekében ereszkedtek alá az immár örök sötétségbe.

És mi, a bányásztársadalom, ha élethivatásunkhoz hűtlenek lenni nem akarunk, nem tehetünk egyebet, mint hogy imára kulcsolt kézzel fohászt rebegünk, hogy kiméljen meg bennünket a sors rettentő csapásaitól.

I.

A dománi robbanás.

A dománi bányatelep hetedik szintjén a mélységből előtörő bányalég felrobbant. A robbanás idején 124 munkás szállott le a bányába, akik közül 10 meghalt, 114 megmenekült. A megmentett munkásoknak mintegy a felét eszméletlen állapotban hozták ki a bányából, de a szabad levegőn csakhamar magukhoz tértek. A halottak közül egynék a holttestét lapunk zártáig még nem találták meg.

*

Az osztrák-magyar államvasutttársaság dománi bányájában az elmúlt év utolsó hónapjában is történt hasonló szerencsétlenség. A napisajtó egy része súlyos vádat kovácsolt ebből a katasztrófából. A társaság vezetősége ellen azon a címen, hogy a szükséges óvintézkedéseket elmulasztották és bányáikat — merőben költségkimélés okán nem látták el a kellő biztonsági felszerelésekkel. Lapunk karácsonyi számában már volt alkalmunk e támadásokkal szemben rámutatni arra, hogy hasonló szerencsétlenségekért a bányatársulatot felelőssé tenni nem szabad, de nem is lehet, mert a bányalég ellen védekezni leg-

feljebb csak annyiban lehet, hogy gondoskodás történik a tárnák állandó szellőztetéséről, nehogy e veszedelmes elem összegyülemzése nyomán robbanás következék be. Ez azonban semmiesetre sem jelent egyet a bányalég veszélyesvoltának teljes megszüntetésével, mert amint a bányalég nem talál kellő ellenállásra, a robbanás bekövetkezése szinte természetessé válik.

Mindezt elmondottuk „A Bánya“ karácsonyi számában. Most pedig, mikor ezen újabb katasztrófa alkalmával a társulat ellen felhozott vádak újra kifejezésre jutnak a lapok hasábjain, felkerestük hazánk két legnagyobb szakértőjét, dr. Lóczy Lajost, a geológiai intézet jelenlegi igazgatóját és Böckh János miniszteri tanácsost, a geológiai intézet volt direktorát és felkértük őket a felhozott vádak alaposságáról formált véleményük nyilvánítására.

A két kiváló tudós, kiknek véleménye mindenkor döntő befolyást gyakorol a bányászat és geológia minden ágazatában — kétségtelenül nagyfontosságú, Lóczy Lajos dr. pláne valósággal szenzációs kijelentést tett a szerencsétlenség okáról.

Dr. Lóczy Lajos
véleménye:

Mindkét dománi bányaszerencsétlenség okának eredete egy *meteorológiai jelenségben* keresendő. A légnyomás csökken, a bányalég sokkal csekélyebb ellenállásra talál, kitöri az akadályt képező falazatot és a robbanás bekövetkezett. A fiam jelezte, hogy a levegő nyomása 170 fokról 160-ra, majd hirtelen 130-ra csökkent. *A légnyomás hirtelen csökkent, ezzel a bányalég ereje ugyanilyen mértékben szinte hirtelen megnövekedett és bekövetkezett a rémes szerencsétlenség.* Világos, félre nem érthető magyarázat, amely teljesen szálválja a társaságot. Véges hatalmu ember az ilyen katasztrófának nem vágthat elébe.

Böckh János
véleménye:

Tudjuk — ugymond — hogy a szénbányákban *sujtólég* keletkezik. Ami ilyen *sujtólég* a kőzet körül előkerül, azt a szellőztetők vannak hivatva a tárnákból eltávolítani. A dománi bányában az előző alkalommal megejtett vizsgálat megállapította, *hogy a szellőztetők kifogástalanul működtek.* A robbanás nem is rossz szellőztetés miatt következett be. A vájatok továbbhajtása alkalmával újabb és újabb rétegeket fejtenek le a falakról, *amit igazán nem kifogásolhat senki,*

mert hiszen a szén fejtése a célja az egész bányászatnak. Megeshetik azonban, hogy egy-egy ilyen szénfal vagy szénréteg-kolosszus mögött *nagymennyiségű sujtólég rejtőzik* valamelyik üregben. Ez a lég állandóan kifelé igyekszik és így az ellentálló széntömegre folyamatosan nyomást gyakorol. Mennél többet fejtenek le az akadályt képező széntömegből, annál inkább csökken annak ellenállóképessége. Így történhetik még azután az, hogy a *sujtólég az egyre csökkenő akadályon győzedelmeskedik és akkor egy rövid pillanat alatt a legrettenetesebb pusztulás következhetik be a robbanás nyomán. És ez ellen egyáltalában semmit sem lehet tenni.* A bányavezetőségét ezen szerencséből kifolyólag semmiféle vád jogosan nem érheti.

*

Az ország két legkiválóbb szakértőjének nyilatkozata ez. Jól esik megállapítanunk, hogy véleményük teljesen igazolja azt az álláspontot, amelyet mi elfoglaltunk és amelyet már annak idején kifejezésre is juttattunk.

II.

Az ajkai bányatűz.

A veszprémmegyei Ajka község közelében levő csingervölgyi kőszénbányában csütörtökön reggel végzetes szerencsétlenség történt. A tárnában 200 bányász dolgozott, amikor a villamos erőre berendezett ventilátor gummiszigetelője meggyuladt. Óriási pánik keletkezett. A bányászok megrohanták a négy személyre berendezett liftet. Mindenki előszörre akart menekülni. Rettenetes dulakodás támadt az emberek között. Gürcsösen belekapaszkodtak a lift vashorgonyába, miközben a lift megindult. Három bányász kiszorult a lift kosarából, de nem estek ki, hanem a tárnafal és a lift vaskordona közé szorultak és így teljesen összeroncsolódtak. A három holttest megakasztotta a liftet. Közben a lift körül a tűz magától elaludt, de a bánya más részén egyre terjedt. A ventilátor nem működött és a bányászok — akik így a szabad kijárón át menekültek volna, egymás között rettenetes pusztítást vittek végbe. Végre a munkások közül mintegy 130-an a szabad kijáró felé igyekeztek. Ezek valamennyien — köztük 15 sebesült is — megmenekültek, a többi azonban elveszett. Lapunk zártáig 55 holttestet megtaláltak, 15 még hiányzik.

Minden kommentár nélkül regisztráljuk a szomorú hirt, de visszatérünk még e lejtő esetre, amikor színhelyen szerzett tapasztalatok alapján számolhatunk be a szerencsétlenségről és annak okairól.

A horvát szénbányászat.*)

Írta: Csorbits László, bányavezető.

II.

6. *Glogovac* és *Jagujedovac*, Belovar-Körös megyében, Kapronca vasutállomástól 13 km. távolságban, az ugynevezett Szt. Georgen vagyonközösség tulajdonát képezi: ugyancsak ide tartozik Novigrád község területén és a Bilóerdőségekben a Kapela község területén levő bányászat.

A település a Pontusi emelethez tartozik és jó minőségű ligniteket tartalmaz, amelyek különben már átmenetet képeznek a barna szénbe.

A vidéken több telep van felkutatva s feltárva. A művelés alatt levők vastagsága 1.0—1.8 m. Fedő és fekvő kőzetük tűzálló agyag, amely a fejtésnél szívósságánál fogva igen jó szolgálatot tesz.

A feltárás Glogovacra táró és egy függélyes akna segítségével, Jagujedovacon egy lejtős akna által történt.

A telepek csapásiránya kelet-nyugoti, dülése északra 3°—30°. A telepek fejtésre feltétlen alkalmasak.

A glogováci szén elemzési adatai:

Nedvesség	21.48 %
Hamu	9.11
Éghető anyagok	69.41
Összes kén	— 1.94 „
Éghető kén	1.08 „
Kaloria számított	39.39 egység.

A jagujedováci szén elemzési adatai:

Nedvesség	23.70 %
Hamu	8.57 „
Éghető anyagok	67.73 „
Összes kén	1.73 „
Éghető kén	0.70 „
Kaloria számított	37.55 egység.

7. *Rasinja*, illetve *Subotica*, Varasdmegyében a ludbregi járásban, Kapronca vasuti állomástól 10, illetve 7 km. távolságban. A telep több helyen föl van tárva, de üzemen kívül áll, mert nincs vasuti összeköttetése.

A képződmény Pliocen kora és jó minőségű fénylő barnaszén tartalmaz; a telep vastagsága Suboticán 0.7—1.0 m. csapás iránya dél-észak, dülése keletre 15—20°, fekvője és fedője szívós tűzálló agyag.

Szénelemzési adatok Suboticáról hiányoznak.

A rasinjai szén elemzési adatai:

Nedvesség	19.70 százalék
Hamu	8.30
Éghető anyagok	72.00
Összes kén	2.16
Éghető kén	1.32 „
Kaloria számított	42.38 egység

8. *Vrdnik*, Szerém megyében, a ruma-vrdniki h. ó. vasut végpontján. A szénkibuvás kiterjed: Vrdnik, Monastir (Majdan, Mornitovo, Ravanica) Vrdnikselo, Pitic, Klanac, Hopovo (Irig) községekre.

*) A már megkezdett érdekes tanulmányt a következőkben folytatjuk.

A bánya Pongrácz és társai tulajdoná volt, a múlt év folyamán megvásárolta a magyar kormány.

A széntelep Olygocen kora s két rétegből áll, u. m. 1.9 m. vastag fedő és 2.2 m. vastag fekvő rétegből. A két réteget egy 10 cm. vastag meddő kőzet választja el egymástól. A széntelep közvetlen fedőkőzete palás agyag, fekvője 30 cm.-nyi agyagréteg, mely alatt fekete bitumenes agyag és vékony, mivelése nem érdemes szénréteg van. A bitumenes agyag duzzadó természetű. A feltárás 60—160 m. mélységű akna segítségével történt s most az új tulajdonos újabb aknákat mélyít.

A szén elemzési adatai:

Nedvesség	19.36 százalék
Hamu	4.02
Éghető anyagok	76.62 „
Összes kén	0.33
Éghető kén	0.21 „
Kaloria számított	5006 egység.

Bizonyára érdekes volna mindezen bányákról bővebb felvilágosítást nyerni, azonban közelebbi adatokat és esetleg részletes leírást maguk a fenti bányavállalatok nyújthatnának legilletékesebben. Most áttérek a kaproncai bányászat üsmertetésére, melyről már bővebben szolgáltatott adatokat, miután annak kezelésével már hosszabb idő óta foglalkozom.

9. *Kapronca*, Körös-Belovar megyében, Kapronca állomástól 2 km. távolságban van.

Szénelemzési adatok:

Nedvesség	29.01 százalék
Hamu	16.60 „
Éghető anyagok	54.89
Összes kén	1.69
Éghető kén	0.66
Kaloria számított	3822 egység.

Bár a kaproncai szénnek nem feltétlen lignitek, mert igen közel állnak a barnaszénhez, mégis tekintettel arra, hogy a közforgalomban és az illetékes körök előtt ily név alatt ismeretesek, mint ligniteket fogom tárgyalni.

Ez a bányászat évekkel ezelőtt társaszerűleg lett megkezdve s Klára bánya elnevezés alatt ismeretes; időközben a „Compagnie Internationale de Mines et Charbonnages“ francia tőkével alkotott bányavállalat egy függélyes aknát kezdett lemélyíteni, amelyet azonban nem fejezhetett be, mert oly nehézségekre akadt, amelyek leküzdéséhez szükségeltető tőke nagysága nem állott arányban az akkor kilátásba helyezett üzleti lehetőségekkel, amennyiben nagyobb mennyiségű szén elhelyeznők nem sikerült; hogy csak egyet említsék, a Máv. akkori évi rendelése ebből a bányából termelt szénre mindössze 10,000 tonnára rugott. Ily körülmények között az akna továbbmélyítésével megállították 57 m. mélységben s a pazaru. berendezett akna és gép felszerelés jelenleg üzemen kívül van.

A múlt év folyamán azonban a „Magyar-Horvát szénipar r. t.“ vette kezébe ezt az érdekes bányászatot s nagy áldozatok árán igyekezett az elhagyott bányát újból rendbehozni s mint tárnabányászatot folytatni. A beható tárna által feltárt szénterület 2 részre oszlik, u. m. a nyugati és a keleti részre. A nyugati rész alap-

közleje mint szállító fővonal a telep kibúvásán lett hajtva s így a telep emelkedése irányában nem tárt föl semmit s igyekeztek a dűlés irányában ereszke segítségével hozzáférhetővé tenni a telepet; ez az ereszke a napon elhelyezett gőzvitla által mai nap is üzemben van s 75 m. mélységet ért el. Mélyítése folyamatban van és 200 m.-re van tervezve.

A bánya keleti részében az alapkőzle, mint szállító vonal, a telep emelkedése irányában nagyobb szénmennyiséget tárt föl, amennyiben helyenkint kisebb-nagyobb terjedelmű zónákban az emelkedésben levő teleprész szélessége eléri a 200 m.-t.

A két bányamezőben az alapkőzle összes hosszúsága 1130 m. s a keleti irányban még folytatható akadály nélkül 2—2.5 kilométer hosszúságban. Az említett 1130 m. hosszú föltárási vonalon vetődésnek nyoma sincs és a föltáró vonal geometriai pontossággal egyenes irányt képez 7 k 2° 18' illetve 19 k 2° 18' csapásban, a telep dűlése 1 k 2° 18'.

A képződmény Pontusi lerakódás. Az új Tertiár, másképp Mediterrán képződmény Pliocen Systemájában a Pontusi emelet nagy terjedelmeket ölt, mert a Diluvialis és Alluviális csoportok alatt csaknem mindenütt megtalálható és helyenkint hatalmas Lignittelepeket tartalmaz. A diluviális lerakódások, nem is említve a napra kibúvó Pliocen rétegeket, amelyek Horvátországban a Biló, Kálnit és Sljeme hegységek mentén mindenütt elterjednek, bizonyára nagy területeket foglalnak magukban, melyek Pontusi lerakódásokkal telítvők. Kapronca vidékén Belovár-Kőrös és Varasdmegye területén a Kálnit és Biló hegységben részint bányák, részint kibúvások által a Pontusi emeletben különféle minőségben és vastagságban széntelepek lettek föltárva, még pedig: Jagjedovác, Glogovác, Sokolovác, Lepavina, Subotica, Rasinja stb. községekben. Ezek által a községek által körülzárt terület egy összefüggő szénmedencét képez, amelynek kiterjedése kb. 120 négyszög km. és a Kapronca folyó völgye által két ellentétes dűlést (discordans) hegyoldalra van osztva. A különböző telepek dűlésiránya mindkét hegyoldalban különböző, még pedig 1—6 hora között váltakoznak és mégis föltehető, hogy a völgy niveauja alatt összeköttetésben állanak egymással. Ezen területen, különösen a Klára bánya közelében, konstatáltatott, hogy több telep létezik; sőt Glogovácra részint föltárások és bányák, részint kutatások által egész biztonsággal megállapítottatott 9 telep, melyek mind lefejtésre méltók. Ezek a telepek mind csaknem párhuzamosan fekszenek és egymáshoz konkordánsak.

A különböző telepekben a szén minősége nagyon különböző és a Lignittől kezdve a fénylő szénig minden minőség feltalálható. Azonban ez utóbbinak a törése palás lévén, természetesen barna szénnek minősítjük, azon hozzátévéssel, hogy az előbbiekhöz képest aránylag ezek idősebb képződmények és Miocen koru lerakódásokat képeznek. A telepek vastagsága 0.7—2.0 m.-ig váltakozik. A Pontusi képződmények, illetve telepek határoló kőzetei: homok, márga és helyenkint kemény márgás pala és szivós tűzálló agyag. Általában mindezek a kőzetek kemény és szivós anyagokból állanak és bányamunkára föltétlen alkalmasak.

(Folytatjuk.)

A kincstári bányaművek Bosznia—Hercegovinában.

A legutóbbi idők világpolitikai eseményei után különös érdeklődéssel kell kisérnünk Bosznia és Hercegovina gazdasági fejlődését, mert az annexió következtében e két tartomány érdekei ugyszólván teljesen homogének a két monarchia érdekeivel. Szinte felderítő szolgálatot végzünk tehát akkor, mikor Bosznia és Hercegovina bányászata, a gazdasági élet egyik legfontosabb ágát ismertetjük.

A tartományi főhatóságok már kezdettől fogva a szénbányászat fejlesztésére fordították a legnagyobb gondot. E hatóságok működését mindenkor az jellemezte, hogy a bányatelepeket az országos kincstár tulajdonául megszerezzék, sőt mikor az okkupáció után a régi török „koncessiórendszer” helyét az 1880. évi boszniai bányatörvény foglalta el, az összes jelentékenyebb szénmedencék a kincstár számára rezerváltattak. Később az idők folyamán újabb széntelepüléseket szerzett meg a kormányhatóság, úgy hogy jelenleg az országnak csaknem valamennyi széntelepülése az országos kincstár tulajdonát képezi. E széntelepek közül kétségtelenül az a legjelentékenyebb, amelyik Zenicánál veszi kezdetét és mintegy 50 kilométer hosszúságban végig vonul a Boszna folyó mentén és csak közvetlenül Szerajevo mellett ér véget. Ezen a területen igen sok olyan széntelepülést találunk, amelynek vastagsága eléri a 10 métert. E települések fekete fénylő szenet szolgáltatnak, amelynek hőértéke a 6000 kalóriát is meghaladja. Ebben a medencében vannak a modern felszerelésű zenicai, kakauji és breza-i szénbányák, amelyek az elmúlt évben 3,300,000 métermázsa szenet termeltek. A dolni-tuzlai szénmedence is legalább 30 kilométernyire terjed ki. Ez a medence különösen azért figyelemreméltó, mert közvetlen csatlakozásban van az ugyancsak nagy kiterjedésű dolni-tuzlai sótelepülésekkel. Ezen a területen lignit-szenet bányásznak, amelynek hőereje 4000 kaloria. Az itt található széntelepülések vastagsága a 60 métert is meghaladja. A Dolni-Tuzla közvetlen tözsomszédságában elterülő „Kreka” szénbánya termése az elmúlt évben 3,000,000 métermázst tett ki. Nagy kiterjedésű széntelepülés még ezen kívül az ország észak-keleti sarkában elterülő „Ugljeork-Priboj” is, csak hogy ennek termelése, egyelőre még csak a jelentéktelen helyi szükségletek kielégítésére szolgál.

Az ország észak-nyugati részében, Banjaluka és Omarska környékén, hatalmas fénylő- és lignit-széntelepülésekre akadunk. A banjalukai kincstári szénbánya azonban nincs teljesen üzembe véve és így termelése is igen csekély. Az elmúlt 1908. évben 250,000 métermázsa szenet produkált.

Ezen nagy szénmedencéken kívül még számos kisebb széntelepülést találunk Bosznia-Hercegovinában. Ilyenek a Mosztár, Konjica, Gakko, Lurio, Zupanjat, stb. környékén levő széntelepek, amelyeknek azonban csak azért van némi gazdasági jelentőségük, mert e vidékek fában igen szűkölködnek. A kormányhatóság eleintén nagy igyekezettel és még nagyobb anyagi áldozattal, a mosztári medencében egy nagy termelőképességű bányaművet akart üzembehelyezni, de ezen szándék kivitele a széntelepülések kedvezőtlen alakulatai következtében meghiúsult.

Bosznia-Hercegovina széntermelése az elmúlt 1908. évben összesen 6,600.000 métermázsát tett ki. Ezt a quantumot is kizárólag a kincstári bányákban termelték. Ezen kincstári bányákban az 1908. évben 2500 csaknem kizárólag belföldi munkás nyert alkalmazást.

A szénbányászaton kívül nagyobb jelentőséggel bír Bosznia-Hercegovinában a vasérc és a sóbányászat. A vasércet és a sót szolgáltató bányaterületek szintén az országos kincstár tulajdonában vannak. Ezen bányaterületeken az elmúlt évben összesen 1,500.000 métermázsa vasat és 200.000 métermázsa sót termeltek. (A só kizárólag dolnizslai sóbányák termelése.)

Az országos kincstár még a „Bosznia“ bányatársulatnál is jelentékenyen érdekelve van, úgy hogy az ezen bányatársulat bányáinak mangán-, chrom-, rézérc- és higanytermése — legalább részben — ugyancsak a kincstár javára irható.

A török fenhatóság egész ideje alatt teljesen felhasználatlanul hevert a két tartomány nagy ásványkincse a föld gyomrában és csak amióta monarchiánk vette gondjaiba a teljesen magára maradt bosnyák és hercegovén nép sorsát, kerül ki a nagy nemzetgazdasági jelentőségű érckincs — ha egyelőre nem is a világ, de legalább az ország piacaira.

✕ BANYÁSZATI HIREK ✕

— **Személyi hírek.** A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök, jelenlegi állomáshelyükön való meghagyása mellett, Weisz Lajos, Czerminger Alfréd, Malenszky Károly, Gálffy Pál és Nyirő Béla VIII. fizetési osztálybeli főbányabiztosokat VII. fizetési osztályu főbányabiztosokká, továbbá Weisz Károly, Pollák Károly, Hajdu Lajos, dr. Szöke Imre, dr. Cotiofán János, dr. és Pszotka Román bányabiztosokat VIII. fizetési osztályu főbányabiztosokká, s végül Gottpreis Ferenc, Jelesny Károly dr. és Michnay Arpád dr. bányaeszküdteteket bányabiztosokká nevezte ki.

A várpalotai-szénbányák. A napokban küldöttség jelent meg Sztéranyi József államtitkár előtt Óváry Ferenc országgyűlési képviselő vezetésével. A

küldöttség arra kérte az államtitkárt, hogy hasson oda, hogy az állam a várpalotai szénbányákat is felkeresse megrendeléseivel. Az államtitkár szívesen fogadta a küldöttséget és kijelentette, hogy a kívánság teljesítése dolgában minden lehetőt meg fog tenni.

A várpalotai-szénbányák könnyű barna szövet termelnek, amelyről a máv. olyan különös módon mondta ki a véleményét. A várpalotai szénbányák, amióta Witzleben gróf, illetve az általa alapított várpalotai ipartelepek a birtokába kerültek, nagyszabásu bányászati berendezéssel és amellet évi 4000 vagon brikett termelésére berendezett brikett-gyárral bírnak. Már magában véve ez a nagymérvű berendezkedés is indokoltá teszi, hogy ezek a bányák megrendelésekkel ellátassanak.

— **Három milliós tőkeemelés.** „A Bánya“ karácsonyi számában megirtuk, hogy a három millió frank alaptőkével alakult Budapestvidéki Kőszénbánya-Részvénytársaság újabb 3 millióval kívánja alaptőkéjét felemelni, hogy a társaság aktívá tétele lehetővé váljék. A tőkeemelés iránt megindított akció oly sikerrel járt, hogy a 3 millió frank rövid idő alatt biztosítva volt. Mint azt annak idején mi is megirtuk, az igazgatóság e hó 6-ára közgyűlést hívott össze Brüsszelbe. A közgyűlésen azonban a részvényesek nem jelentek meg kellő számban, úgyhogy határozatra — ami egyébként már csak formalitás — nem került sor. Az igazgatóság ezért ugyancsak folyó hó 27-ére ismét közgyűlésre hívta meg a részvényeseket Brüsszelbe, amikor azonban a megjelenő részvényesek számára való tekintet nélkül kimondják a tőkeemelésre vonatkozó határozatot.

— **A Szápári kőszénbánya-részvénytársaság,** mely az elmúlt esztendőben egy millió korona alaptőkével alakult, tőkéjét elsőbbségi kötvények kibocsájtása útján 200.000 koronával felemeli. Az igazgatóság február 2-ára közgyűlésre hívta össze a részvényeseket, hogy az elsőbbségi kötvények kibocsájtását, amelyeknek elhelyezése egyébként már teljesen biztosítva van, forma szerint is elhatározzák.

Értesülésünk szerint az a 200.000 korona, amivel most a tőkét felemelik, a bodajk-szápári iparvasut építésére szükséges. Ez az iparvasut összekötné a szápári szénbányákat a Déli Vasut bodajki állomásával. A bányavégleges berendezésére és üzembehelyezésére még nagyobb tőkeemelésre lesz szükség, de miután a bányarészvényei igen erős pénzügyi kezekben vannak, feltehető, hogy ezen bánya továbbfejlesztése nem fog pénzügyi akadályokba ütközni.

— **Földi gázok kitörése Erdélyben.** A kolozs megyei Kissármás határában egy furásból nagymennyiségű földi gáz tört elő, amely az esti lámpagyújtáskor meggyuladva, messze bevilágította a környéket. Az égő gáz a furótornyot is meggyújtotta, két munkást a földhöz ütött és dühörgeése nagy ijedelmet okozott a közeli falvakban. Az égő gázokat csak 10 órai nehéz munkával sikerült eloltani. A furás Kissármás határában, Bánffy Dezső báró sósfürdője mellett, egy rét szélén van. A múlt év november havában kezdte a kincstár furatni az Erdélyrészi Mezőség felkutatása céljából.

A furás helyét Papp Károly budapesti geológus jelölte ki a kormány részére, amely állítólag ezer méternél is mélyebbre tervezi ezt a furást. A marosludas-besztercei vasutvonal utasainak látványos képet nyújt a vasut közelében levő furólyuk, amelyből 5--6 méter magasra dobja fel a vizet a kitörő földi gáz. Az élelmes amerikaiak az ilyen földi gázokat is felhasználják. Egész városokat világítanak vele.

✕ KÜLFÖLDI HIREK. ✕

A német szénszindikátus és a szénárak.

A rajna-westfaliai szénszindikátus hosszú expozében fejt ki álláspontját, azokkal a támadásokkal szemben, amelyek az utóbbi időben áremelési politikája miatt érték. Az expozé igen érdekes részeket foglal magában, amelyek némi világot vetnek az egész németbirodalom bányászati politikájára.

A vasművek — így szól többek között az expozé — tudatos felületességgel tekintenek el akkor, amikor olcsóbb szénárakat követelnek attól a fenyegető esélytől, hogy követelésük esetleges teljesítése a szénbánya-vállalatokat ugyanazon helyzetbe hozná, mint a melybe a vasművek jutottak. A szénárak további csökkentése következtében a szénbánya vállalatok is kénytelenek volnának minden lehető elkövetni az önköltségek csökkentésére. Kétségtelen azonban, hogy az erre irányuló kísérlet igen kellemetlen kihatással volna, mert a szénbánya-vállalatoknak is számolniuk kell azzal, hogy a legutóbbi évtized tartama alatt jelentékenyen emelkedett önköltségek tovább is emelkedő arányban maradnak. Nem szabad szem elől téveszteni azt, hogy a rajna-westfaliai szénbánya-vállalatokat csak az egészséges gazdasági egoizmus vezette akkor, amikor tavaly novemberben engedtek a szénárak csökkentése érdekében minden oldalról bekövetkezett nyomásnak és a szénárak csökkentésébe belementek. Mert ne feledjük el, hogy a szénbánya-vállalatoknak is tekintettel kell lenniök arra, hogy a befektetett tőke meghozza kamatait, mert képzelenség olyan vállalatot elképzelni, amely az árak csökkentése kedvéért, hajlandó volna jövedelmezőségét kérdésessé tenni. Több oldalról felmerült az az állítás, hogy a szénszindikátus könnyen juthatna abba a helyzetbe, hogy a szenet olcsóbban adhassa, ha a szenet nem importálná oly nagy quantumban a külföldre.

Kényszerítettetni akarják a szénszindikátust, termelésének a belföldön való elhelyezésére.

Pedig ez a felfogás teljesen téves. Ha a szindikátust elütik a szénkivitel lehetőségétől, arra

kényszerítik a szénbánya-vállalatokat, hogy üzemüket redukálják.

Ez pedig nem hogy csökkentené a szénárakat, ellenkezőleg, azok felemelését vonná maga után, minthogy az üzemredukció az önköltségek emelkedésével jár karöltve. Kivétel nélkül nemcsak a szénszindikátus, hanem az egész németbirodalmi szénbányászat helyzete tarthatatlan volna, mert kedvezőtlen konjunkturák idején a belföldi szükséglet oly csekély lehet, hogy a legtöbb bánya üzemét be kellene szüntetni. A kivétel megakadályozásával együtt járó üzemredukciónak elkerülhetetlen következménye volna a munkások legnagyobb részének elbocsátása, ami viszont oly súlyos kihatással volna az egész nemzetgazdaságra, hogy annak kiheverésére évek hosszú sora sem lenne elég.

Azt is állítják, hogy a szénszindikátus a külföldi piacokon a német vasművekkel konkurráló idegen gyárakat valósággal támogatja azzal, hogy olcsó áron szénrel látja el őket. Ez az állítás is nélküli komoly alapot, mert a szénszindikátus a külföldi vasműveknek semmiesetre sem adja olcsóbban a szenet, mint amilyen árak megállapítására a konkurrencia kényszeríti és a milyen árban az illető üzemek a szenet külföldi piacokról is beszerezhetik.

A szénkivitel már csak azért is szükséges, mert némely szénfajtának az elhelyezése a belföldön teljesen lehetetlen. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a ruhr-i szénvidék geográfiai helyzete is arra kényszeríti a szénszindikátust, hogy termelésének elhelyezésére a külföldön keresen piacot, mert a gazdaság-politikai határok nem egyeznek a politikai határokkal. Ezért tehát, mint természetes elhelyezési terrenumot kell tekintenünk Hollandiát, Belgiumot és Svajcot is, ahol a szindikátus széntermelésének egy részét a teljes belföldi árakon helyezi el.

Ezek azok a szempontok, amelyeket a szénszindikátus árpolitikájának megbirálásánál tudatosan figyelmen kívül hagynak azok, akiknek a szindikátus politikája nem tetszik.

— A Kattowitzi szénbányák újabb üzemcsökkentése. Kattowitzból vesszük a hírt, hogy bár az ottani bányák az elmúlt héten már némileg csökkentették a termelést, még sem voltak képesek a termelt mennyiséget elhelyezni. Ezért kénytelenek lesznek termelésüket nagyobb mértékben csökkenteni. A darabos kocka és a diószén elhelyezést nyert, a gyári szén a bányák rakodóhelyein maradt, a porszén pedig egyáltalában nem talált fogyasztót, aminek oka csak az ipar pangására vezethető vissza. A termelés naponként meghaladta a 8000 kocsit. Sem kocsihány, sem más szállítási zavar nem volt észlelhető.

— **Üzemszünetelés kocsihány miatt.** Morva-Osztrauból arról értesülünk, hogy az ottani szénbányák üzeme a hét három napján szünetelt. A szünetelés kizárólagos oka vagonhiány volt. A rakodóhelyek tultömötték. Mintegy 12.000 rakomány szén és 6000 rakomány kokszt van fölhalmozva.

— **Németország nyersvastermelése 1908.** decemberében 1.016.526 tonnát tett ki. Novemberben 930.738 tonnát. 1907. december hónapjában pedig 1.106.375 tonna nyersvasat termeltek. Az 1908. évi nyersvas-termelés összesen 11.813.511 tonnát, az 1907. évi pedig 13.045.760 tonnát tett ki.

Statiztika Skótország nyersvastermeléséről. Skótországban az elmúlt év folyamán összesen 1.230.191 tonna nyersvasat termeltek. (1907-ben 1.403.447 t.) Exportáltak belőle 312.652 tonnát, a többit a skót vasművek dolgozták fel. Készült belőle 644.127 tonna acél és hengerelt vas és 183.410 tonna rudvas 1908. évi december 31-én 78 kohó volt működésben, míg az 1907. év utolsó napján 76 kohó működött.

— **Szindikátus gyémántterületek értékesítésére.** A délnyugatafrikai gyémántterületek értékesítésére egy angol szindikátus társaságot alapított. A társaság alap-tőkéje 62.500 £, (kb. 1.500.000 K).

— **Bányakatasztrófák.** Az Indiana államban, Illinois mellett a Zeigler-féle kőszénbányában robbanás következtében huszonöt munkás elpusztult. A Lickbranch-kőszénbányában, ahol csak két hét előtt robbanás történt és ötven bányász odaveszett, tegnap ismét nagy katasztrófa történt. Az egyik tárnában hirtelen tűz ütött ki és a lángok elzárták száz bányász elöl a menekülés útját. Attól lehet tartani, hogy mind a száz bányász beennég, mert a mentőexpedíció a tűz miatt nem képes a tárnába lebecsátkozni. Bluefielddből (Nyugat-Virginia) Megerősítést nyer, hogy a Lickbranch-kőszénbányában történt robbanás következtében legalább száz munkás elpusztult. Tíz hullát már megtaláltak. Ártalmas gázok következtében lehetetlen a bányába nyomulni.

— **Ausztrália aranytermése.** Kelet-Ausztráliában az elmúlt év utolsó negyedében 412.540 uncia aranyat termeltek. Ebből 38.888 uncia aranyat exportáltak, a többi 323.652 uncia pénzverés céljából Perth-bekeéült.

✂ TUDNIVALÓK. ✂

— **Amerikai bányavállalatok osztaléka.** Az Egyesült Államok, Canada, Közép- és Délamerika és Mexikó 211 legnagyobb bányavállalata a megalapítás idejétől ad dato 1.821.505.000 dollár osztalékot fizetett ki, ami a mi pénzünkben körülbelül 9.107.525.000 koronának felel meg. Ezen bányavállalatok közül 162 vállalat, összesen 1.078.468.170 dollár (kb. 5.392.440.850 korona), alaptőkéje 63 százalék-ot jövedelmezett, míg a többi vállalat jövedelmezősége 31 százalék-nak felel meg. Sokkal nagyobb volt ezeknél a petroleum és gáztársaságok jövedelme. E társaságok ugyanis 145.000.000 dollár (körülbelül 725.000.000 kor.), alaptőke után 656.933.005 dollár (kb. 3.284.665.025 kor.) osztalékot fizettek ki, ami a tőke 453 százaléka-nak felel meg.

— **A vulkánok.** Gerő Vilmos főreáliskolai tanár a napokban a vulkánokról tartott előadást a temesvári Szabad Liceum keretében. Gerő Vilmos először is utalt azon természeti jelenségre, amely aktuálisá teszi előadását: a messinai földrengésre. Attért ezután a vulkánok keletkezésére. Leírta a

hatást, amelyet egy-egy vulkán kitörése alkalmával előidézik és részletesen mesélte a nevezetesebb vulkánok kitöréseit. Bemutatta térképen a vulkánok helyeit és fogalmat adott nagyságaikról. Részletes előadás után vetített képekkel illusztrálta érdekesítő előadását.

— **A földrengésről.** Réthy Antal, a Meteorológiai Intézet asszisztense, a földrengésről tartott tudományos előadást az Erzsébet Népakadémián. Az előadó a földrengések hipotetikus okainak elmondása után kiemelte a tektonikai rengések elsődrendű fontosságát. Megmagyarázta egyúttal a földrengések következtében beálló földfelületi elváltozásokat is. A földrengések megfigyelése ma két főágra oszlik az emberek megfigyeléseire és a műszerek följegyzésére. Az emberek megfigyelési anyagát eddig statisztikai módszerrel lehetett földolgozni. Újabban, mióta Kövesligethy Radó fölismerte a Fechner-féle pszicho-fizikai törvényét a földrengési megfigyelésekre exakt kutatás szempontjából is értékesek az emberi megfigyelések, amelyek a földrengés erejére vonatkoznak. A Cancani-egyenlettel kiszámítható a földrengési fézsek mélysége. A föld szeizmikus területeinek ismertetése után rátért a messzinai szoros mentén most végbement földrengésre és kimutatta a geológiai viszonyok alapján, hogy a mai tudományos fölfogások szerint a földrengés tektonikai volt és a tengerrengés a földkéreg mozgástól származó reflexszerű jelenség lehetett. Elmondotta azután a földrengés elleni védekezés eddigi ismert módjait, melyek Japánban annyira tökéletesek, hogy a földrengés okozta károk ott egyharmadra redukálódtak. Az előadást 110 vetített képpel kísérte.

Szerkesztői üzenetek.

R. A. Rozsnyó. Nem közölhetjük. Bármi meleg hangon kel is ön védelmére a selmecbányai főiskola tanári karának az igazán méltatlan és igaztalan megtámadtatás ellen, ön teljesen téved, amidőn ezért magát a Bányászati és Kohászati Egyesületet teszi felelőssé. De teljesen túl lö a célon, amidőn ezt az alkalmat arra akarja felhasználni, hogy az Egyesület működését támadja. Ami lapunk ilyes tendenciózus cikkei számára nem áll senkinek sem rendelkezésére.

H. I. Nagy-Enyed. Örülünk, hogy a párisi cím oly jól bevált. Szíves készséggel, tessék velünk rendelkezni.

I. L. Székes. A német kálisyndikatus székhelye Magdeburg.

Sz. L. Konscina. Hát mióta nem tartozik Horvátország Magyarországhoz? Nagyön szívesen helyet adunk cikkeinek, csak írjon minél szorgalmasabban.

D. I. Mármarosziget. Kétféle külföldi tőke van: olyan, amely nincs és olyan, amely tényleg van. Tessék tehát előbb meggyőződni, hogy az a bizonyos külföldi tőke csakugyan megvan-e és csakugyan rendelkezésre áll-e? Ha erről meggyőződött, ez esetben bátran belemehet az üzletbe.

I. F. Oravica. Nem oszthatjuk nézetét. Sőt ellenkezőleg, mi igen jó gondolatnak tartjuk ezeknek a meséknek, anekdotáknak gyűjtését. Mi magunk is gyűjtjük és azon leszünk, hogy minél többet adhassunk át az Egyesület érdeműs elnökének. Egy-egy ilyen régi mese, anekdóta, példabeszéd, jobban bevillagít néha a bányászati életbe, mint egy egész könyv. Kérjük ezért, amennyiben álljon be ön is a gyűjtők k...

Hivatalos rész.

1909. évi 628. sz.

Hirdetés.

Alulírott kir. bányabiztosság a Verespatak községben a Lety-hegyben bányászkodó „Szt. Katalin Manulesty“ cégü bányatársulat igazgatójának idősb Henzel Sándor verespataki lakosnak folyó évi 628. szám alatt érkezett kérelmére az általános bányatörvény 149. §-a alapján jelen hirdetéssel rendkívüli társgyűlést hív egybe.

Ezen társgyűlés Abrudbányán a kir. bányabiztosság hivatalos helyiségében 1909. évi február hó 15-én délelőtt 10 órakor kezdődően fog megtartatni, melyre a bányabiztosság a társulat részvényeseit s azok esetleges jogutódjait oly értesítéssel hívja meg, hogy a társgyűlésen kiki csak személyesen vagy törvényes meghatalmazottja útján élhet az általános bányatörvény 153. §-a értelmében a szavazás jogával. Megjelent részestársak által hozott határozatok kihatnak a távolmaradottak jogaira is.

A társgyűlés tárgyai:

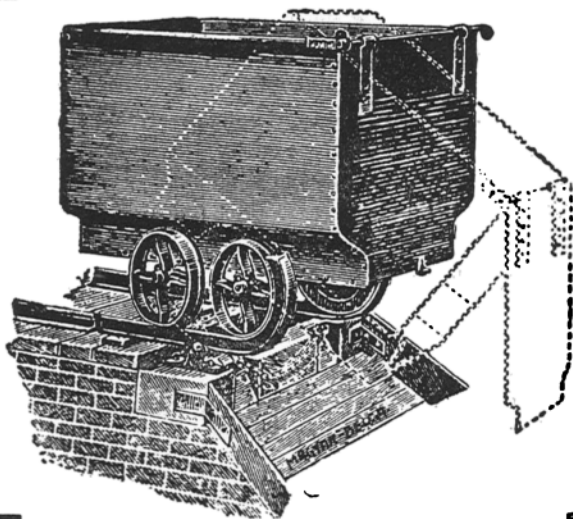
1. Kovács József (Papadi) és Kovács János örökösei beomlott házáért adandó kártérítés tárgyalása.
 2. Vuzdugán György volt igazgató bíróilag megállapított követelésének törlesztése.
 3. Dézsy Tivadar elhalt igazgató számadásainak előterjesztése és elfogadása.
 4. Indítványok, melyek a társgyűlést megelőzően 24 órával az igazgatónak be lettek jelentve.
- A m. kir. bányabiztóságtól.
Abrudbánya, 1909. január 5-én.

SZABADALMI

és védjegyjogtalom kieszközlése az összes kulturállamban

ADLER MIKSA okleveles gépészmérnök
hítes szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
Telefon 106—55. Telefon 106—55

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasinéket kötőszerekkel, váltókat, korongokat, csillekerékpárokat, bányacsilléket, felépltményi szerszámokat; továbbá lokomobilokat, kánokat, körszivattyukat, furóacélt, da-ruk, czölöpverők, siklók stb. stb.

használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.

BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

ÁLDOR SZIGFRID

Magyar mélyfuró vállalata.

BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.

Elvállal síma és mélyfurásokat szén, petróleum, víz, kál és ósványok után kezeiséggel bármily mélység tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg részesezéssel is.

● ● Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál. ● ●

PIUS PIRINGER

BÁNYA ÉS ALAGUT-LÁMPAGYÁR

GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmúlhatlan gyártmányait.
Viszontárúsítóknek kedvezmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MAGYAR-BELGA fémipargyár r.-t.

BUDAPEST, VI. ker., Hungária-körut 115—117.

Elvállalja mindennemű

Bánya-vasutak tervezését

nyomjelzését és teljes kiépítését és az összes anyagok, mint sínek, kapcsolószerek, kocsik, váltók, fordítókorongok, mozdonyok stb. szállítását.

Használt anyagok állandóan készleten vannak és bérbe is adtnak.

SALGÓ-TARJÁNI-KŐSZÉNBÁNYA

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

A társulat széntermelése évenként:

Salgótarjáni bányákban — 10 millió
a Petrozsény - Farkasvölgyi
bányákban — — — 10 millió

A vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári
kőszénbánya részvénytársaság ter-
melése évenként:

Dorogh - Annavölgyi bányákban
— — — — — 3 millió

Szászvár-Nagymányoki bányák-
ban — — — — — 1 millió

A vezetése alatt álló Felső-Zsil-
völgyi bányákban — — — 1 millió

Összesen: 25 millió

m é t e r m á z s a

Szénosztályozás:

Darabos (főmőr) szén — — } szoba-, gőzcséplőgép- és
Koczkaszén — — — } gőzeke-fűtésre.

Diószén — — — }
Durvaszén — — — } gyári kazánfűtésre
Aknaaszén — — — }
Rostált aknaaszén — — — }

Aprószén — — — körkemence fűtésre.
Kovácsszén — — — kovácsolási célokra.

Megrendelések központi irodánkhoz:

Budapest, V. Arany Janos-u. 25.
intézendők.

:: Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás. ::

INGERSOLL-RAND Co. k. f. t.

BUDAPEST, I., Fehérvári-ut 11—13. szám.

Mindenféle hajtásra és munkabíráásra alkalmas lég-
kompresszor mindig van több száz darab készletben.

Légnyomású és elektropneumatikus
kőfurógépek. Kőfuró kalapácsok.

Árjegyzékek:

36. E.

R. 10. D.

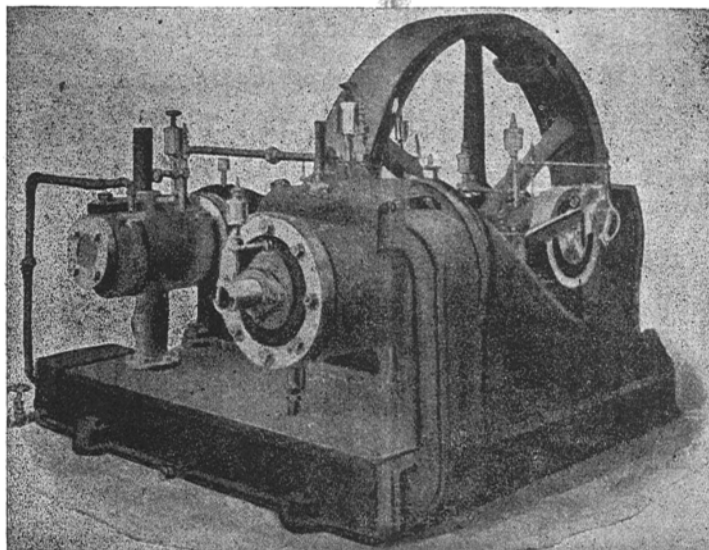
XI. 36. D.

Légnyomású
szerszámok
árjegyzéke:

G. P. 2.

B. M. 4.

C. H. 9.

Árjegyzékek:

G. B. 7.

E. P. 8.

M. V.

Kőmegmunkáló
szerszámok
árjegyzéke:
2004.

BÁNYÁSZOKNAK BIZTOS SIKER

A Kriegner-féle REPARATOR

a budapesti Szt.-Rókus kórházban 136 eset közül 129-ben teljes gyógyulást eredményezett. Csúsz és kőszvény ellen, valamint rheumás fejszaggalánál ilyen eredményt eddig egyszer sem tud felmutatni.

és gyógyulás, biztos szabadulás a csúz-, kőszvény, szúrás, szaggatás, hasogatás, nyílalás, a türehetlen derék- és hátfájás, csontfájdalom kinjaitól csak a világszerte ismert és sokszorosán kitüntetett **KRIEGNER-féle**

A Kriegner-féle REPARATOR

Évtizedek óta páratlan eredményekkel használják külsőleg bedörzsölésre és hatásában igazán felülmulthatatlan. Ha szenvedünk, vagy szenvedőt látunk, ne mulasszuk el a **REPARATOR** ajánlani.

Reparator

(Spiritus petrae camphoratus)

KÖSZÖNET!

Tekintetes Kriegner György gyógyszerész úrnak tisztelettel Budapesten. Indítva érzem magamat arra, hogy Önnek a „Reparator”-ért köszönetet mondjak. Husz éve szenvedek föloldali főfájásban és idegszájában. A migrainet újabb időben csak a Reparatorral vagyok képes enyhíteni, az idegszájba eleni hatása e szernek épenséggel bámulatos. Míg ezelőtt napokig szenvedtem e kínzó bajban, most a Reparatorral való egyetlen bekenés és bedörzsölés elegendő arra, hogy a fájdalmat teljesen megszüntesse. Kell, hogy tudomására hozzam mindazoknak, kik e bajban szenvednek azt, hogy hol és miben találhatnak gyógyulást, ez humánus kötelességem. Budapest. Maradtam Önnek hűve
Dr. Várady Antal, tanár, orsz. szemeszt. akad. igazgató.

használatával képzelhető, mert ez a kitünő szer **kizárólag csak csúz és kőszvény, rheuma, a meghűlésből eredő betegségek gyógyítására van hivatva**. Ne próbálgassanak tehát a betegek egyéb dolgokkal, hanem használják a csúzos és kőszvényes bántalmak igazi biztos gyógyító szerét a **Kriegner-féle**
— REPARATOR. —

ELISMERÉS!

Mélyen tisztelt uram! Nem találkoztam soha, hogy Önnek Reparatorért köszönetet mondjak. Negy év óta szenvedek Ischiában, mely idő alatt minden kigondolható gyógymódot megkísérlettem eredmény nélkül. Megkísérlettem a Reparatort és attól fogva sokkal, de sokkal jobban érzem magamat, járhatok és fájós lábammal gyakorlatokat végezhetek. Fogadjon Krieger nr. legfőbb köszönetemet. Isten jutalmazza meg önt ezerszeresen ezen találmányért. Kérek e baj teljes gyógyításra még két üveg Reparatort küldeni. — Judendorf, Tyrol. — Különös tisztelettel és mély hálával

Albertine Edie von Chalaupka,
cs. kir. ezredes neje.

Már néhányszori bedörzsölés után fényes sikerrel gyógyít, amit a köszönő levelek tömege igazol. Fagyás eseteinél is kitünő hatása.

➡ Kis üveg 1 korona, nagy üveg 2 korona. ➡

Postán bérmentve 5 kis üveg 5 korona, vagy 3 nagy üveg 6 korona.

Kapható minden gyógyszerárban, de a legbiztosabb, ha direkte a készítőnél rendelik és a levelet így címzik:

KORONA GYÓGYSZERTÁR

BUDAPEST, VIII.,
RÁLVIN-TÉR 7.

Postai szétküldés naponta utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után.

44 év óta gyógyítja a szenvedő emeriséget páratlan eredménnyel az

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE

automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)

LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM;

ISOTTA FRASCHINI Milano

vezérképviselte.

- : Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely.
- : Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások.
- : Nagy választéku pneumatik és kellékraktár.
- : Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj.

„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE

BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12.

Gróf Csáky László

prakfalvi vas- és aczélgyár r.-t.

Igazgatóság: Budapest, IX., Csillag-utca 4. (Telefon 65—45.)

Különleges cikkek:

Szerszám-tégelyaczel, gyorsesztergaaczel. Öntött gépaczel, kőfuróaczel. Marótárcsák
 és aczéllemezek és szabadalmazott „AJAX“ rugóspörölyök gyártása.

Egyedelárusítása:

a patkójelű öntöttaczel reszelőknek, az Usines Metallurgiques Vallorbe-féle „Grobet“
 pontosságú reszelőknek és a Dr. Georg Schmidt Radeberg-féle szab. különlegességi
 reszelőknek.

Állandó nagy raktár: Budapest, IX., Csillag-utca 4. sz.

Por nélkül dolgozó réselő-gép.

==== Aki pormentesen akar réselni, az használja =====

a „Pick-Quick” rudas réselő gépet

==== (Mavor és Coulson szabadalma), =====

melyből eddig már 450 darab áll versenyképes harcban a ke-
reskes réselő gépekkel szemben. ::

Főképviseelő Magyarország részére :

:: SCHEMBER FRIGYES, ::

Budapest, VI. kerület, Andrásy-út 50. szám.

A MAGYAR BÁNYA-JOG

II. KIADÁSA.

:::

A TELJES JOGANYAG.

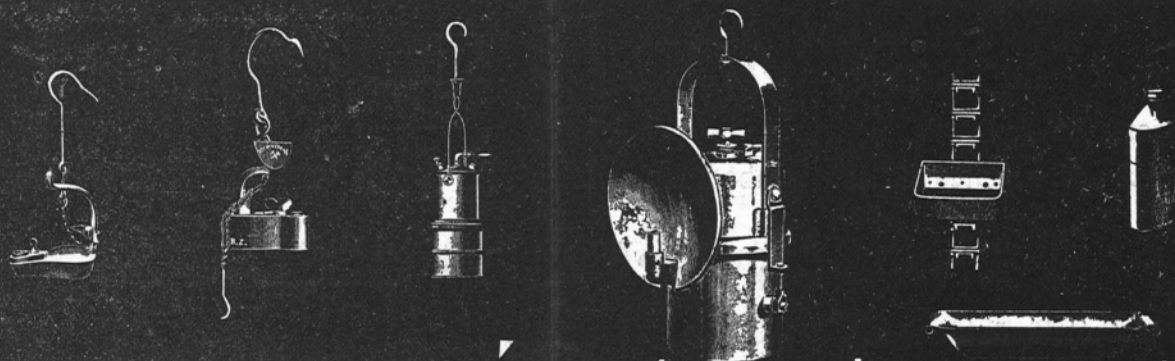
Irták :

Dr. BALKAY BÉLA

és

Dr. SZEŐKE IMRE

Megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ARJEGYZÉK INGYEN ÉS BERTMENTVE

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR CEIPEK és TÁRSAI TRENCSEN.

Az első biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantó-anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanitra nem vonatkoznak a keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelelei, melyek a többi robbantószerre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzhajóállomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint a többi robbantószerké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval és bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fenti előnyeit be is igazolja. Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képviselője:

BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZA 8. SZÁM.

Alaptőke 500,000 korona.

Alaptőke 500,000 korona.

LAPP-FÉLE SZABADALOM.
Aranyérem. Berlin 1907.

Lapp Henrik-féle Mélyfurások, Bányatelepek és mélyművek magy. részv.-társaság

Iroda:
Báthory-utca 3. sz.

BUDAPEST

Műhelyek:
X. ker., Kőbányai-ut.

Mélyfurások

kivitele. Szén, érc, kősz, kálisó furások. — Sós víz, földolaj, földgáz, kénsav, ásványvíz, haszon- és ivóvíz furása és termelése nagy átmérőjű furólyukakkal. — Furások légzetetés és egyéb célokra. — Eddigélé mintegy 600 mélyfurás készült egészen 1512 méter mélységig a Lapp-féle szabadalom szerint. Legnagyobb jótállás. — Legjobb hírű ilyenmü vállalat. — **Magtúrás.** — **Gyártás:** Teljes mélyfuro-berendezések bármily rendszerű gőz- és kézi-tüzemre. — Számos szabadalom. — Egyes szerszám és alkatrész mélyfuro kutépítés és vizszállításra.

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
BUDAPESTEN,
VERES PÁLNÉ-UTCA 3. • Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati, kohászati, gépészeti, gyáripari, fűtési és tüzelési berendezések tervezését és kivitelét.

Elvállalja a bánya és kohótermékek **vegyelemzését**, és gyakorlati megvizsgálását és **szakértői véleményt** ad azok érdekében és felhasználási órágá felől.

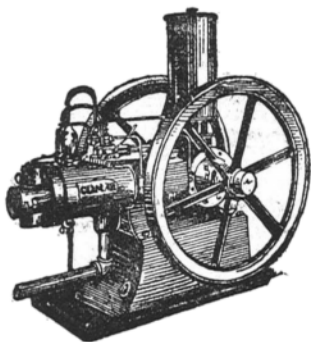
Gőzgépek **indikálását**, (1) alában gépek, kazántelepek, tüzelések, fűtések, bánya- és gyári berendezések **megvizsgálását**, esetleg azok reconstitúcióját.

Meglevő telepek, gépek, berendezések időnkénti vagy **állandó szakértői felügyeletét.**

Képviselet: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab. vízcsöves kazánokat, a Gálocsy- és Terényi-féle szab. gázfejlesztő készülékeket.

CLIMAX és ECLIPSE

NYERSOLAJ-MOTOROK és LOKOMOBILOK

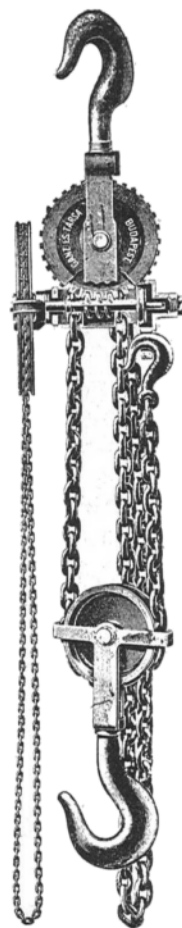
Legjobb és legolcsóbb hajtóerő mezőgazdasági és ipari célokra.

Nincs robbanási veszély, se pénzügyi ellenőrzés.

Elsőrangú referenciák.

BACHRICH és TÁRSA MOTORGYÁR,
WIEN-HAMBURG.

Magyarországi raktár és iroda
Budapest, Szabadság-tér 17. — Tőzsde-palota.

CONRAD és TÁRSA

műszaki nagykereskedése

BUDAPEST,
VI., TERÉZ-KÖRUT 15. SZ.

Csigasorok és emelőgépek

300 kgr-tól 20.000 kgr. hordképességig minden magasságra al-
— landóan raktáron tartatnak. —

Egyedárusítás Ganz és Társa
cégétől Magyarország részére.

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd acélgyárak magyarországi
vezérképvisellete.

A legjobb minőségű acélok
bármely célra.

Svéd-Aczél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91—57.